

Zákonný soudce

Odmítl-li Nejvyšší soud dovolání jako nepřipustné pouze rozhodnutím předsedy jeho senátu, zatímco zbývající dva členové příslušného senátu podle rozvrhu práce se přijetí tohoto rozhodnutí vůbec neúčastnili, došlo k porušení stěžovatelova základního práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 1237/18, ze dne 16.4.2019)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti obchodní společnosti STAVEBNĚ-OBCHODNÍ CENTRUM, s. r. o., sídlem V., zastoupené JUDr. M.C., advokátkou, sídlem P., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2018 č. j. 30 Cdo 994/2017-224, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. listopadu 2016 č. j. 11 Co 349/2016-207 a II. a III. výroku rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 18. března 2016 č. j. 31 C 97/2015-188, za účasti Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2, jako účastníků řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2018 č. j. 30 Cdo 994/2017-224 bylo porušeno stěžovatelčino právo na zákonného soudce zaručené v čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2018 č. j. 30 Cdo 994/2017-224 se ruší. Ve zbývající části se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), stěžovatelka navrhla zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, neboť se domnívá, že jimi byl porušen čl. 2 odst. 2, čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Stěžovatelka se žalobou domáhala po vedlejší účastnici náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené jí nesprávným úředním postupem v trestním řízení, v němž vystupovala coby poškozená a jež skončilo odložením z důvodu, že ve věci nejde o podezření z trestného činu a není na místě věc vyřídit jinak. Nepřiměřenou délkou a současně neefektivitou tohoto řízení měla stěžovatelce vzniknout nemajetková újma, kterou požadovala nahradit částkou 300 000 Kč. K výzvě soudu stěžovatelka žalovanou částku rozdělila tak, že z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou trestního řízení požaduje 150 000 Kč a z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené jeho "absolutní neefektivitou" rovněž částku 150 000 Kč. Stěžovatelka dále požadovala nahradit škodu ve výši 347 660,90 Kč s tvrzením, že jako poškozená v předmětném trestním řízení uplatnila nárok na náhradu škody ve výši 355 617,50 Kč a v rámci konkursního řízení byla uspokojena pouze v částce 7 956,60 Kč. Stěžovatelka konečně požadovala taktéž náhradu škody ve výši 98 882 Kč, odpovídající nákladům právního zastoupení, které v dané věci vynaložila na nápravu nesprávného úředního postupu. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen "obvodní soud") I. výrokiem rubrikovaného rozsudku uložil vedlejší účastnici povinnost zaplatit stěžovatelce částku 55 000 Kč s příslušenstvím; ústavní stížností napadeným II. výrokiem obvodní soud zamítl stěžovatelčinu žalobu v části týkající se částky 691 452,90 Kč s příslušenstvím a III. výrokiem uložil stěžovatelce povinnost zaplatit vedlejší účastnici na náhradě nákladů řízení částku 600 Kč.

3. Městský soud v Praze (dále jen "městský soud") k odvolání stěžovatelky shora identifikovaným rozsudkem stěžovatelkou napadený II. a III. výrok rozsudku obvodního soudu potvrdil a současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

4. Následné stěžovatelčino dovolání odmítl Nejvyšší soud ústavní stížností napadeným usnesením jako nepřijatelné; předseda senátu Nejvyššího soudu totiž dospěl k závěru, že stěžovatelkou položená otázka, "zda je povinností státu kompenzovat poškozeným imateriální újmu a náhradu škody v případech, kdy dojde k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v tom, že orgány činné v trestním řízení 'neodstíhají' pachatele v důsledku vlastních procesních chyb a navíc samy vytvoří překážku trestního stíhání" nemůže založit přípustnost dovolání, neboť na jejím vyřešení rozhodnutí městského soudu nezávisí.

II. Argumentace stěžovatelky a vyjádření Nejvyššího soudu

5. Stěžovatelka v ústavní stížnosti, jejíž obsah z dále uvedených důvodů není třeba podrobněji rekapitulovat, vyjadřuje nesouhlas s právními závěry obecných soudů, když zdůrazňuje, že orgány činné v trestním řízení, resp. stát se "nemůže vyvinut ze své odpovědnosti" za zmařené trestní řízení pouhým odkazem na skutečnost, že poškození mohli uplatnit své nároky v občanskoprávním řízení; stěžovatelka, zdůrazňující právo každého na efektivní trestní řízení, přitom v této souvislosti vyjadřuje přesvědčení, že orgány činné v trestním řízení postupovaly způsobem, jenž vzbuzuje dojem, že "využily veškerých prostředků k tomu, aby pachatel odstíhán nebyl", proč má za to, že jí v dané věci vzniklo právo na přiměřené zadostiučinění. Obecným soudům navíc stěžovatelka vytká, že jimi přijaté právní závěry jsou v rozporu s judikaturou Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva. Nejvyššímu soudu pak stěžovatelka vytká, že jím vypracované odůvodnění napadeného usnesení je "zkratkovité a vzbuzuje dojem, že se dovolací soud s textem podaného dovolání vůbec neseznámil".

6. Jelikož Ústavní soud v posuzované věci nemohl přehlédnout, že stěžovatelčino dovolání bylo odmítnuto předsedou senátu, požádal Nejvyšší soud o vyjádření, a to včetně konkrétní otázky, proč v dané věci rozhodoval (toliko) předseda senátu.

7. Nejvyšší soud ve svém vyjádření zdůraznil, že stěžovatelčino dovolání bylo odmítnuto jako nepřijatelné, protože jediná stěžovatelkou formulovaná právní otázka nebyla způsobilá založit jeho přípustnost, poněvadž na jejím vyřešení rozsudek městského soudu nezávisel. Nejvyššímu soudu proto za této situace nezbylo než dovolání odmítnout, a je tedy zjevné, že dovolací soud svým postupem nemohl porušit stěžovatelčina základní práva. Nejvyšší soud proto navrhl, aby ústavní stížnost (nebude-li odmítnuta) byla zamítnuta.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, jež byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je v části směřující proti usnesení Nejvyššího soudu přípustná, neboť stěžovatelka před jejím podáním vyčerpala veškeré dostupné zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario); ve zbývajícím rozsahu Ústavní soud ústavní stížnost z níže uvedených důvodů odmítl jako nepřijatelnou.

IV. Vlastní posouzení věci

9. Ústavnímu soudu byla Ústavou svěřena působnost orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). V

případě ústavních stížností fyzických a právnických osob směřujících svá podání proti rozhodnutím obecných soudů není proto možno chápat Ústavní soud jako nejvyšší instanci obecného soudnictví; Ústavní soud je nadán kasační pravomocí toliko v případě, že v soudním řízení předcházejícím podání ústavní stížnosti došlo k porušení některého základního práva či svobody stěžovatele [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Úkolem Ústavního soudu není zjišťovat věcnou správnost rozhodovací činnosti obecných soudů, nýbrž pouze kontrolovat (a kasačním nálezem vynucovat) ústavně souladný průběh a výsledek předcházejícího soudního řízení.

10. Ústavní soud proto předně posoudil, zda řízení před Nejvyšším soudem proběhlo způsobem, jímž nebylo (nemohlo být) porušeno žádné stěžovatelčino základní právo.

11. Ústavní soud přitom vyšel ze zásady, že není vázán odůvodněním ústavní stížnosti, ale pouze jejím petitum, což je v posuzované věci třeba zvláště naléhavě zohlednit proto, že pochybení, jehož se Nejvyšší soud v napadeném rozhodnutí dopustil, stěžovatelka v ústavní stížnosti vůbec nenamítá, Ústavní soud je však nemohl přehlédnout, neboť právě tímto pochybením došlo - prima facie - k porušení základního stěžovatelčina práva.

12. Ustavení čl. 38 odst. 1 Listiny zaručuje právo na zákonného soudce, což mimo jiné znamená, že každý účastník soudního řízení má právo, aby o jeho věci rozhodoval soud v zákonem předepsaném složení, tedy kupř. aby o věci nerozhodoval jediný soudce (samosoudce), vyžaduje-li zákon, aby v daném případě rozhodnutí přijal tříčlenný senát.

13. Ústavní soud totiž v minulosti již mnohokrát zdůraznil, že zákonné vymezení obsazení soudu představuje jednu z komponent práva na zákonného soudce [srov. mutatis mutandis např. náleze ze dne 18. 10. 2001 sp. zn. III. ÚS 29/01 (N 153/24 SbNU 125), náleze ze dne 17. 12. 1998 sp. zn. III. ÚS 200/98 (N 155/12 SbNU 423), náleze ze dne 1. 12. 2015 sp. zn. II. ÚS 2766/14 (N 202/79 SbNU 281) a mnohé další].

14. Podle § 243c odst. 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 29. 9. 2017 (dále též jen "o. s. ř."), platí, že "[k] přijetí usnesení o odmítnutí dovolání z důvodu, že dovolání není podle § 237 přípustné, je třeba souhlasu všech členů senátu".

15. Ustanovení § 243f odst. 2 o. s. ř. současně stanoví: "O zastavení dovolacího řízení nebo o odmítnutí dovolání, které bylo podáno opožděně, které bylo podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn, nebo které nebylo řádně doplněno nebo opraveno a v dovolacím řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, může rozhodnout předseda senátu dovolacího soudu nebo pověřený člen senátu."

16. Z odůvodnění napadeného usnesení Nejvyššího soudu jasně vyplývá, že (s výjimkou části týkající se nákladových výroků) bylo odmítnuto stěžovatelčino dovolání proto, že je dovolací soud shledal nepřipustným (nikoliv obsahově vadným).

17. Jak ovšem vyplývá z výše citovaných ustanovení občanského soudního řádu, rozhodnutí o nepřipustnosti dovolání je oprávněn učinit jen a pouze senát Nejvyššího soudu, nikoliv toliko předseda senátu; je totiž taktéž zřejmé, že v posuzované věci - v části, ve které stěžovatelčino dovolání směřovalo proti meritornímu výroku rozsudku městského soudu - nenastala žádná z procesních situací předvídaných v § 243f odst. 2 o. s. ř.

18. Odmítl-li proto Nejvyšší soud stěžovatelčino dovolání jako nepřipustné, přičemž tento závěr (tuto právní kvalifikaci dovolání) učinil pouze předseda jeho senátu, zatímco zbývající dva členové příslušného senátu podle rozvrhu práce se tohoto rozhodnutí vůbec neúčastnili, došlo k porušení

stěžovatelčina základního práva na zákonného soudce.

19. Jelikož již (pouze) z tohoto důvodu je namístě přikročit ke kasaci napadeného rozhodnutí dovolacího soudu (když předseda senátu Nejvyššího soudu jednal ultra vires), nezabýval se Ústavní soud dále stěžovatelčinými námitkami obsaženými v ústavní stížnosti.

20. Současně Ústavní soud za této situace, veden zásadou subsidiarity, vyhodnotil ústavní stížnost v části směřující proti rozsudkům městského soudu a obvodního soudu jako nepřipustnou, neboť jí namítná pochybení obecných soudů mohou být zhojena již v řízení před Nejvyšším soudem poté, co bude opětovně rozhodovat o jejím dovolání.

21. Pro shora vyložené důvody Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti v části, jíž stěžovatelka brojila proti usnesení Nejvyššího soudu, vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona zrušil, přičemž ve zbývajícím rozsahu ústavní stížnost odmítl jako nepřipustnou. Ústavní soud takto rozhodl bez nařízení ústního jednání (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)